

LISABONSKÁ SMLOUVA

KONSOLIDOVANÝ TEXT SMLOUVY O EVROPSKÉ UNII
A SMLOUVY O FUNGOVÁNÍ EVROPSKÉ UNIE
VE ZNĚNÍ LISABONSKÉ SMLOUVY

Konsolidované znění smluv, příloh, protokolů a prohlášení sestavila: Jana Francová, Parlamentní institut, Kancelář Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR

Odbornou revizi konsolidovaného znění smluv, příloh, protokolů a prohlášení provedli: Jiří Lenfeld a Eva Zahořová, Odbor kompatibility, Úřad vlády ČR

Editor: Jan Sochorek, Odbor koncepcí a analýz, útvar místopředsedy vlády pro evropské záležitosti, Úřad vlády ČR

Upozornění:

Toto neoficiální konsolidované znění smluv bylo vytvořeno především pro pracovní účely státní správy a Parlamentu České republiky. Texty uvedené v této publikaci nejsou právně závazné, mají čistě dokumentační povahu. Autoři, Úřad vlády České republiky ani Kancelář Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky nepřebírají žádnou odpovědnost za jejich obsah.

© Odbor informování o evropských záležitostech,
Úřad vlády České republiky
2008

PŘEDMLUVA ALEXANDRA VONDRY

Vážení čtenáři,

Evropská unie završila v prosinci loňského roku přijetím Lisabonské smlouvy sedm let trvající debatu o institucionální reformě Evropské unie. Českou republiku stejně jako ostatní členy EU nyní čeká ratifikační proces, který by měla provázet vyvážená veřejná diskuse. Ta je hlavním předpokladem pro to, aby se nejen čeští zákonodárci, ale též občané, kteří jim poskytli mandát, mohli seznámit s textem, který do budoucna významně ovlivní naše působení v Evropské unii.

Publikace, kterou držíte v rukou, je příspěvkem Úřadu vlády ČR, Ministerstva zahraničí ČR a Parlamentního institutu do této debaty. Předkládáme Vám konsolidovanou verzi Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o založení Evropského společenství ve znění Lisabonské smlouvy. Tento text Vám umožní v ucelené podobě posoudit změny, které zavádí poslední novela smluv. Je určen jak politickým zástupcům, kteří budou rozhodovat o ratifikaci, tak představitelům akademické obce, novinářům, studentům, neziskové sféře i široké veřejnosti. Věřím, že všem pomůže zapojit se do diskuse a poskytnout důležitou zpětnou vazbu vládě, která smlouvu sjednala.

Letos uplynou 4 roky od vstupu České republiky do Evropské unie. Členství v EU nelze redukovat na pouhé převzetí právních norem EU, zvládnutí nového regulatorního a institucionálního prostředí. Kromě své technické stránky má také důležitý politický rozměr. Měří se schopností reflektovat vývoj v EU a být aktivními a odpovědnými účastníky evropské debaty. Právě to jsme měli na paměti při jednání o Lisabonské smlouvě: s přispěním ČR bude prohloubena demokracie v EU posílením role národních parlamentů, byla otevřena možnost diskutovat o navrácení vybraných kompetencí členským státům, byl opuštěn ústavní koncept, ke kterému EU ještě nedozrála.

Nyní je řada na české společnosti: na rozdíl od jiných zemí jsme neprošli skutečnou diskusí o tzv. evropské ústavní smlouvě – byla přerušena po zamítavých referendech ve Francii a v Nizozemí. Q to důležitější je využít ratifikace Lisabonské smlouvy jako příležitosti promítnout evropská témata do české debaty a vytvořit si kvalifikovaný názor, který je předpokladem pro sebevědomé a proaktivní členství.

Alexandr Vondra
Místopředseda vlády pro evropské záležitosti
Úřad vlády ČR

PŘEDMLUVA TOMÁŠE BOČKA

I. Sjednání Lisabonské smlouvy

Lisabonská smlouva je po krachu Smlouvy o Ústavě pro Evropu (dále jen „Ústavní smlouva“) novou odpovědí členských států Evropské unie na zajištění efektivního fungování Evropské unie při rozšiřování počtu jejích členů. Nezbytnost takového zajištění konstatovala již v roce 2001 Evropská rada na zasedání v Laekenu, když formulovala čtyři základní témata, s nimiž se EU musí do budoucna vypořádat: (i) lepší rozdělení a definování kompetencí EU; (ii) zjednodušení právních nástrojů EU; (iii) více demokracie, transparentnosti a efektivnosti; (iv) ústavní uspořádání EU (zjednodušení základních smluv).

Po odmítnutí Ústavní smlouvy bylo třeba najít alternativní řešení pro splnění zadání Laekenské deklaráce. Vůdčí role se zhostila Spolková republika Německo, která předsedala Radě EU v první polovině roku 2007. Na základě jejích závěrů přijala červnová Evropská rada na svém zasedání v Bruselu mandát pro mezivládní konferenci (dále jen „mandát“), který tvořil výhradní základ a rámec pro práci konference zástupců vlád členských států Evropské unie. Portugalské předsednictví následně vypracovalo návrh Smlouvy pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství – Lisabonskou smlouvu v souladu s obsahem mandátu. Tento návrh byl poté projednán, upraven skupinou právních expertů z členských států Evropské unie a schválen na neformálním zasedání Evropské rady v Lisabonu dne 19. října 2007. Lisabonská smlouva byla následně podepsána 13. prosince 2007.

II. Obsah Lisabonské smlouvy

V současné době tvoří primární právo ES/EU dvě základní smlouvy: Smlouva o Evropské unii a Smlouva o založení Evropského společenství.¹ Lisabonská smlouva pozměňuje stávající Smlouvy a zapracovává do nich změny vyplývající z mezivládní konference z roku 2004, v rámci níž byla přijata Ústavní smlouva. Ustanovení Ústavní smlouvy však byla prostřednictvím Lisabonské smlouvy zapracována pouze v rozsahu, který stanoví mandát. Z právního hlediska tedy obě současné Smlouvy zůstanou v plat-

¹ / Pro úplnost je třeba uvést, že kromě těchto dvou Smluv náleží do kategorie primárního práva také Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom), která rovněž zůstane v platnosti, ve znění změn provedených Lisabonskou smlouvou. Euratom však bude mít i nadále vedle Evropské unie samostatnou právní subjektivitu.

nosti, Lisabonská smlouva je nenahrazuje, pouze je pozměňuje, a to metodou stanovenou mandátem. Na jejím základě tak dochází ke změně stávajících Smluv obdobným způsobem, jakým bylo znění Smluv pozměněno Smlouvou o EU (Maastrichtskou smlouvou), Amsterodamskou smlouvou a Smlouvou z Nice.

Lisabonskou smlouvu tvoří dvě základní části, přičemž jedna část obsahuje znění změn Smlouvy o EU a druhá obsahuje znění změn Smlouvy o ES včetně jejího přejmenování na Smlouvu o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“). Smlouva o EU a Smlouva o fungování EU nebudou mít ústavní charakter. Terminologie používaná v celém textu zmíněných Smluv odráží tuto změnu oproti Ústavní smlouvě: není používán výraz „ústava“, funkce „ministra zahraničních věcí Unie“ se nově nazývá „vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku“, označení „zákon“ a „rámcový zákon“ jsou vypuštěna a stávající označení „nařízení“, „směrnice“ a „rozhodnutí“ jsou zachována. Obdobně pozměněné Smlouvy neobsahují žádný článek zmiňující symboly EU, jako například vlajku, hymnu nebo heslo. V návrhu Lisabonské smlouvy není rovněž obsaženo ustanovení, které by výslovně stanovilo přednost práva EU před právem členských států.²

Stejnou právní sílu jako zakládající smlouvy bude mít Listina základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), jejíž text ale není součástí Lisabonské smlouvy³. Listina byla slavnostně vyhlášena Evropským parlamentem, Radou a Komisí 12. prosince 2007 a uveřejněna v řadě C Úředního věstníku EU.

Listina má existovat paralelně vedle národních katalogů práv a svobod, nenahradí je ani nebude mít vliv na jejich obsah, interpretační monopol národních ústavních soudů v oblasti základních práv zůsta-

2 / Vzhledem k tomu, že článek o přednosti práva Unie již nebude ve Smlouvě o EU obsažen, k Závěrečnému aktu mezivládní konference bylo připojeno prohlášení č. 27 o přednosti práva obsahující následující text: „Konference připomíná, že v souladu s ustálenou judikaturou Soudního dvora Evropské unie mají Smlouvy a právo přijímané Uní na základě Smluv přednost před právem členských států, za podmínek stanovených touto judikaturou.“ Součástí prohlášení je rovněž stanovisko právní služby Rady o přednosti práva ES ve znění uvedeném v dokumentu 11197/07 (JUR 260) ze dne 22. června 2007.

3 / Článek 1 bod 8 Lisabonské smlouvy: „Článek 6 [SEU] se nahrazuje tímto: Článek 6 odst. 1. Unie uznává práva, svobody a zásady obsažené v Listině základních práv Evropské unie ze dne 7. prosince 2000, ve znění upraveném dne 12. prosince 2007 ve Štrasburku, jež má stejnou právní sílu jako Smlouvy. Listina nijak nerozšiřuje pravomoci Unie vymezené ve smlouvách (...)“

ne na vnitrostátní úrovni zachován.⁴ Listina nepřináší nová práva ani svobody, převážně pouze kodifikuje stávající judikaturu ESD. Závazky z Listiny vyplývající jsou v prvé řadě určeny orgánům, institucím a jiným subjektům Unie; členským státům naopak výhradně jen potud, pokud provádějí právo Unie. Práva obsažená v Listině mohou být uplatňována pouze v souvislosti s aplikací práva EU či vnitrostátních implementačních aktů, nikoliv samostatně v kontextu vnitrostátního právního řádu. Listina nerozšiřuje oblast působnosti ani rozsah pravomocí EU.

III. Změny zavedené Lisabonskou smlouvou

Lisabonská smlouva zavádí jednotné užívání pojmu Unie. V čl. 47 novelizované Smlouvy o EU je výslovně stanoveno, že má Evropská unie právní subjektivitu, čímž se explicitně přiznává existence právní subjektivity Unie i v oblastech stávajícího II. a III. pilíře, kterou však *de facto* již měla (viz zejména uzavírání mezinárodních smluv, zastupování Unie jako takové navenek atd.).

Lisabonská smlouva dále významně pozměňuje institucionální rámec Unie, zejména zavedením dvou zcela nových funkcí – stálého předsedy Evropské rady a vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.

Lisabonskou smlouvou se zavádí nová funkce stálého předsedy Evropské rady, který bude volen Evropskou radou na základě kvalifikované většiny na dobu dva a půl roku. Stálý předseda bude předsedat zasedáním Evropské rady a vést její jednání. Členský stát vykonávající předsednictví v Radě bude odpovídat za přípravu sektorových Rad, s výjimkou Rady pro zahraniční věci. Stálý předseda Evropské rady zajišťuje vnější zastupování Unie v záležitostech týkajících se společné zahraniční a bezpečnostní po-

4 / Pro působení Listiny základních práv v členských státech je významné, že její ustanovení budou zásadně aplikována pouze orgány a institucemi Unie a členskými státy výhradně za situace, kdy budou uplatňovat právo Unie. Při výkladu ustanovení Listiny bude přihlíženo k rozsahu shodných práv dle Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (EÚLP). Právní závaznost Listiny by se tak neměla negativně dotknout standardu ochrany lidských práv v členských státech. Tento závěr je podložen rovněž judikaturou Ústavního soudu ČR, který si v souladu s doktrínou zastávanou např. Ústavním soudem SRN vymínil pravomoc přezkoumat, zda je právo Unie aplikováno „způsobem slučitelným se zachováním základů státní suverenity ČR a způsobem, jenž neohrožuje samotnou podstatu materiálního právního státu“ (srov. nález Pl ÚS 66/04, 3. 5. 2006, bod 53, vyhlášen pod č. 434/2006 Sb.).

litiky, aniž jsou dotčeny pravomoci vysokého představitele pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.

Funkce vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku slučuje dosavadní funkce vysokého představitele pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku (SZBP), předsedy Rady pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy a komisaře pro vnější vztahy (v oblasti SZBP). Vysoký představitel bude jmenován Evropskou radou prostřednictvím kvalifikované většiny a jeho jmenování podléhá souhlasu předsedy Komise. Současně však podléhá jakožto místopředseda Komise spolu s ostatními členy Komise schválení Evropským parlamentem. Vysoký představitel bude jednat jako zmocněnec Rady, místopředseda Komise a předseda Rady pro zahraniční věci.

Lisabonská smlouva modifikuje složení Evropského parlamentu. Počet členů Evropského parlamentu (dále jen „EP“) má být snížen ze současných 785 poslanců na 751 (750 poslanců a předseda EP).⁵ Složení EP stanoví z podnětu EP a po obdržení jeho souhlasu jednomyslným rozhodnutím Evropská rada. Maximální počet takto stanovených poslanců nesmí překročit 751; minimální počet na jeden členský stát je 6 poslanců a maximální počet je 96 poslanců.

Mezi další významné změny, které přináší Lisabonská smlouva, patří jasné vymezení pravomocí EU a jejich rozdělení mezi EU a členské státy, posílení úlohy vnitrostátních parlamentů za účelem efektivní kontroly dodržování principů subsidiarity a proporcionality, potvrzení zvláštní povahy společné zahraniční a bezpečnostní politiky a zavedení mechanismu v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, který členským státům umožní zahájit posílenou spolupráci v určité oblasti, zatímco jiným umožní neúčastnit se. Z hlediska zájmů České republiky je významné, že v Prohlášení o vymezení pravomocí (č. 18) připojeném k Lisabonské smlouvě je popsán princip tzv. oboustranné flexibility, který umožňuje přenos pravomocí zpět na úroveň členských států, pokud se jejich výkon na úrovni EU ukáže jako neefektivní. K tomu může dojít buď prostřednictvím změny zakládajících smluv, nebo prostřednictvím zrušení legislativních aktů (zejména z důvodu porušení principu subsidiari-

5 / Čl. 14 odst. 2 SEU ve znění kompromisního návrhu přijatého na neformálním zasedání Evropské rady v Lisabonu dne 18. října 2007, kterým se vyhovělo požadavku Itálie o zvýšení počtu italských poslanců o jednoho.

ty nebo proporcionality). Prohlášení v tomto ohledu zdůrazňuje význam ustanovení čl. 241 SFEU⁶ – pokud Rada na podnět jednoho člena nebo více svých členů požádá Komisi, aby předložila návrh na zrušení legislativního aktu, bude Komise podle svého prohlášení těmto žádostem věnovat zvláštní pozornost.

Lisabonskou smlouvou dochází ke změně systému hlasování kvalifikovanou většinou v Radě. Účinnost této změny je však odložena na 1. listopad 2014. Kvalifikovaná většina již nebude založena na systému vážených hlasů, ale je vymezena jako nejméně 55 % členů Rady zastupujících členské státy, kteří představují nejméně 65 % obyvatelstva těchto států. Blokační menšinu musí tvořit nejméně tolik členů Rady, kolik jich zastupuje nejméně 35 % obyvatelstva zúčastněných členských států, a ještě jeden člen, jinak se kvalifikovaná většina považuje za dosaženou. Pokud ovšem Rada nerozhoduje na návrh Komise nebo vysokého představitele, je kvalifikovaná většina vymezena jako nejméně 72 % členů Rady zastupujících členské státy, kteří představují nejméně 65 % obyvatelstva těchto států. V Protokolu o přechodných ustanoveních je v období od 1. listopadu 2014 do 31. března 2017 dána členům Rady možnost požádat, aby bylo dané rozhodnutí přijato kvalifikovanou většinou na základě dosavadního systému vážených hlasů.

V Lisabonské smlouvě je upravena tzv. komunitarizace III. pilíře, jež znamená přesun agendy policejní a justiční spolupráce v trestních věcech do tzv. I. (komunitárního) pilíře EU, upraveného nově v hlavě V „Prostor svobody, bezpečnosti a práva“ ve Smlouvě o fungování Evropské unie. V oblasti pravomocí EU dochází k zakotvení některých nových pravomocí,⁷ ale zejména ke změnám ve způsobu výkonu stávajících pravomocí – napříště bude používána tzv. komunitární metoda spočívající v uplatňování řádného legislativního postupu a hlasování kvalifikovanou většinou. Tato úprava povede zejména k následujícím důsledkům: (i) posílení úlohy Evropské komise (právo legislativní iniciativy, které

6 / Toto ustanovení dává Radě možnost požádat Komisi, aby provedla průzkumy, které Rada pokládá za potřebné k dosažení společných cílů, a aby jí předložila veškeré vhodné návrhy. Pokud Komise žádný návrh nepředloží, sdělí Radě důvody.

7 / Mezi tyto nové oblasti pravomocí náleží zejména vzájemné uznávání soudních rozhodnutí v trestních věcech (čl. 82 SFEU), stanovení minimálních pravidel pro mimořádně závažné trestné činy s přeshraničním rozměrem (čl. 83 SFEU) či úprava Úřadu evropského veřejného žalobce (čl. 86 SFEU).

však má v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech a policejní spolupráce rovněž ¼ členských států); (ii) rozšíření pravomoci Soudního dvora; (iii) změna účinků právních aktů (budou mít přímý účinek, tj. budou přímo aplikovatelné v právním řádu členských států bez nutnosti další implementace). Zrušení pilířové struktury a sjednocení legislativních nástrojů je však vyváжено posílením kontrolních mechanismů tak, aby nemohlo docházet k nežádoucím zásahům do státní suverenity (např. ve formě tzv. „žluté karty“ a „oranžové karty“, kdy mohou vnitrostátní parlamenty vyjádřit odmítavé stanovisko k legislativnímu návrhu EK, pokud je v rozporu s principem subsidiarity a proporcionality). Rovněž je v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech zaveden mechanismus tzv. „záchranné brzdy“: jestliže je členský stát přesvědčen, že legislativní návrh zasahuje do základních zásad jeho systému trestního soudnictví, může záležitost předložit Evropské radě. Pokud není následně dosaženo konsenzu, návrh není přijat (pro ostatní státy pak existuje možnost zavedení posílené spolupráce). V případě aktů v oblasti policejní spolupráce a justiční spolupráce v trestních věcech, které byly přijaty před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost, je v Protokolu o přechodných ustanoveních stanoveno pětileté přechodné období, v němž se nepoužijí pravomoci Komise vést řízení o porušení smlouvy (čl. 258 SFEU) a pravomoci ESD zůstávají stejné jako doposud.

Lisabonskou smlouvou se výrazně posiluje úloha vnitrostátních parlamentů. Obecně jsou jejich role, účast na legislativním procesu a jiné náležitosti upraveny v hlavě II SEU – Ustanovení o demokratických zásadách. V čl. 10 SEU (zásada zastupitelské demokracie) je stanovena odpovědnost vlád (zástupců vlád) členských států vůči vnitrostátním parlamentům, případně vůči jejich občanům. Specifická úloha vnitrostátních parlamentů je upravena ve zvláštních protokolech připojených k Lisabonské smlouvě – Protokol o úloze vnitrostátních parlamentů v Evropské unii a Protokol o používání zásad subsidiarity a proporcionality. V nich je zejména upravena povinnost přímo předávat návrhy legislativních aktů, které se zasílají Evropskému parlamentu a Radě, také vnitrostátním parlamentům a je posílen mechanismus kontroly subsidiarity – vnitrostátní parlamenty mohou zasílat k legislativním návrhům tzv. odůvodněná stanoviska, přičemž lhůta pro posouzení návrhu je prodloužena z 6 na 8 týdnů.

Dále je zaveden mechanismus tzv. „žluté karty“ („předběžného varování“) – v případě, že proti návrhu legislativního aktu z důvodu nedodržení zásady subsidiarity vznese námitky 1/3 (případně 1/4 u návrhů legislativních aktů týkajících se prostoru svobody, bezpečnosti a práva) hlasů přidělených vnitrostátním parlamentům, musí Komise návrh tohoto aktu znovu přezkoumat, přičemž rozhodne o jeho zachování, změně nebo stažení, a své rozhodnutí odůvodnit. Mechanismus tzv. „oranžové karty“ umožňuje změnu řádného legislativního postupu na mimořádný v případě, že proti návrhu legislativního aktu z důvodu nedodržení subsidiarity vznese námitky prostá většina hlasů přidělených vnitrostátním parlamentům a Komise se rozhodne návrh zachovat. Tento zvláštní legislativní postup spočívá v tom, že před ukončením prvního čtení dle řádného legislativního postupu zváží Rada a EP soulad návrhu legislativního aktu se zásadou subsidiarity. Pokud zaujme Rada kvalifikovanou většinou 55 % svých členů nebo většinou odevzdaných hlasů v EP stanovisko, že návrh není v souladu se zásadou subsidiarity, nebude legislativní návrh dále zvažován. Vnitrostátní parlamenty mají dále možnost veta „obecné passerelle“ (čl. 48 odst. 7 SEU) – pokud Evropská rada zamýšlí přijmout rozhodnutí, které by vedlo k přechodu od jednomyslnosti ke kvalifikované většině nebo od zvláštního k řádnému legislativnímu postupu, oznámí se tato iniciativa vnitrostátním parlamentům. Pokud vnitrostátní parlament vysloví ve lhůtě do šesti měsíců od tohoto oznámení svůj nesouhlas, předběžné rozhodnutí nebude přijato. Vnitrostátní parlamenty mohou také zablokovat změnu legislativního postupu (od zvláštního k řádnému) v oblasti rodinného práva s mezinárodním prvkem podle čl. 81 odst. 3 SFEU (mechanismus tzv. červené karty).

IV. Protokoly

Nové protokoly dohodnuté mezivládní konferencí 2004 budou připojeny ke stávajícím Smlouvám (tj. Protokol o úloze vnitrostátních parlamentů v Evropské unii, Protokol o používání zásad subsidiarity a proporcionality, Protokol o Euroskupině, Protokol o stále strukturované spolupráci v oblasti obrany a Protokol o přistoupení Unie k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod). Protokol pozměňující Smlouvu o založení Evropského společenství pro atomovou energii připojený k Lisabonské smlouvě bude obsahovat nezbytné změny ve Smlouvě o založení

Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom), jak byly dohodnuty na mezivládní konferenci 2004. Podle návrhu Lisabonské smlouvy a Protokolu pozměňujícího Smlouvu o založení Evropského společenství pro atomovou energii bude Smlouva o Euratomu přizpůsobena zejména v oblasti institucionální a finanční pravidlům nově stanoveným Smlouvou o EU a SFEU; nová pravidla tak budou jednotně aplikována i na Euratom. Euratom však bude mít i nadále vedle Evropské unie samostatnou právní subjektivitu.

Protokol o přechodných ustanoveních upravuje přechodná období za účelem hladkého přechodu na novou institucionální úpravu obsaženou v Lisabonské smlouvě. Mezi nejvýznamnější ustanovení patří zachování stávajícího počtu poslanců Evropského parlamentu do konce volebního období 2004–2009, odložení účinnosti nových pravidel pro vymezení kvalifikované většiny na 1. listopad 2014 a ustanovení týkající se přechodných období v oblasti policejní spolupráce a justiční spolupráce v trestních věcech.

Tomáš Boček
Ředitel odboru komunitárního práva
Ministerstvo zahraničních věcí ČR

Obsah:

Předmluva Alexandra Vondry / 5

Předmluva Tomáše Bočka / 9

Smlouva o Evropské unii (ve znění Lisabonské smlouvy) / 21

Smlouva o fungování Evropské unie (ve znění Lisabonské smlouvy) / 67

Příloha I (ke Smlouvě o fungování Evropské unie):

Seznam podle článku 38 Smlouvy o fungování Evropské unie / 269

Příloha II (ke Smlouvě o fungování Evropské unie):

Zámořské země a území, na něž se vztahuje část čtvrtá Smlouvy o fungování Evropské unie / 271

Protokoly připojené ke Smlouvě o Evropské unii, ke Smlouvě o fungování Evropské unie a případně ke Smlouvě o založení Evropského společenství pro atomovou energii (ve znění Lisabonské smlouvy) / 273

Prohlášení / 447

Srovnávací tabulky uvedené v článku 5 Lisabonské smlouvy / 483

SMLOUVA O EVROPSKÉ UNII

(VE ZNĚNÍ LISABONSKÉ SMLOUVY)

Dokument byl vytvořen na základě textu Lisabonské smlouvy pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství publikovaného v Úředním věstníku EU dne 17. prosince 2007 (Úř. věst. C 306, 17. 12. 2007, s. 1) a konsolidovaného znění Smlouvy o Evropské unii publikovaného v Úředním věstníku EU dne 29. prosince 2006 (Úř. věst. C 321E, 29. 12. 2006, s. 5).

Jednotlivé články i odkazy na články jsou přečíslovány v souladu s článkem 5 Lisabonské smlouvy.

JEHO VELIČENSTVO KRÁL BELGIČANŮ, JEJÍ VELIČENSTVO KRÁLOVNA DÁNSKA, PREZIDENT SPOLKOVÉ REPUBLIKY NĚMECKO, PREZIDENT ŘECKÉ REPUBLIKY, JEHO VELIČENSTVO KRÁL ŠPANĚLSKA, PREZIDENT FRANCOUZSKÉ REPUBLIKY, PREZIDENT IRSKA, PREZIDENT ITALSKÉ REPUBLIKY, JEHO KRÁLOVSKÁ VÝSOST VELKOVÉVODA LUCEMBURSKA, JEJÍ VELIČENSTVO KRÁLOVNA NIZOZEMSKA, PREZIDENT PORTUGALSKÉ REPUBLIKY, JEJÍ VELIČENSTVO KRÁLOVNA SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ VELKÉ BRITÁNIE A SEVERNÍHO IRSKA,

ROZHODNUTI vstoupit do nové etapy procesu evropské integrace zahájeného založením Evropských společenství,

INSPIRUJÍCE se evropským kulturním, náboženským a humanistickým odkazem, ze kterého vzešly všeobecné hodnoty nedotknutelných a nezadatelných práv lidských bytostí, demokracie, rovnosti, svobody a právního státu,

PŘIPOMÍNÁJÍCE dějinný význam překonání rozdělení evropského kontinentu a potřebu vytvořit pevné základy podoby budoucí Evropy,

POTVRZUJÍCE oddanost základním sociálním právům, jak jsou vymezena v Evropské sociální chartě podepsané dne 18. října 1961 v Turíně a v Chartě Společenství základních sociálních práv pracovníků z roku 1989,

POTVRZUJÍCE svou oddanost zásadám svobody, demokracie a úcty k lidským právům a základním svobodám a zásadám právního státu,

PŘEJÍCE SI prohloubit solidaritu mezi svými národy při respektování jejich historie, kultury a tradic,

PŘEJÍCE SI dále posílit demokratickou povahu a efektivní fungování orgánů a umožnit jim tak v jednotném institucionálním rámci lépe plnit úkoly, jež jim jsou svěřeny,

ROZHODNUTI dosáhnout posílení a konvergence svých hospodářství a zavést hospodářskou a měnovou unii, jež v souladu s ustanoveními této smlouvy a Smlouvy o fungování Evropské unie zahrnuje jednotnou a stabilní měnu,

ODHODLÁNI podporovat hospodářský a sociální rozvoj svých národů s ohledem na zásadu udržitelného rozvoje a v rámci dotvoření vnitřního trhu a posilování soudržnosti a ochrany životního prostředí a provádět politiku, která bude zajišťovat, že rozvoj hospodářské integrace bude prováděn rozvojem ostatních oblastí,

ROZHODNUTI zavést společné občanství pro státní příslušníky svých zemí,

ROZHODNUTI provádět společnou zahraniční a bezpečnostní politiku včetně budoucího vymezení společné obranné politiky, která by mohla vést v souladu s článkem 42 ke společné obraně, a posilovat tak evropskou identitu a nezávislost v zájmu podpory míru, bezpečnosti a pokroku v Evropě a ve světě,

ROZHODNUTI usnadnit volný pohyb osob a zároveň zajišťovat bezpečnost a ochranu svého lidu vytvořením prostoru svobody, bezpečnosti a práva v souladu s ustanoveními této smlouvy a Smlouvy o fungování Unie,

ROZHODNUTI pokračovat v procesu vytváření stále užšího svazku mezi národy Evropy, v němž jsou rozhodnutí přijímána co nejbližší občanům v souladu se zásadou subsidiarity,

SE ZŘETELEM k dalším krokům, jež je třeba učinit v zájmu dosažení pokroku v evropské integraci,

SE ROZHODLI založit Evropskou unii, a za tím účelem byli jmenováni tito zplnomocnění zástupci:

(seznam zplnomocněných zástupců není předtištěn)

KTERÍ se po výměně svých plných mocí, jež byly shledány v dobré a náležitě formě, dohodli na těchto ustanoveních:

HLAVA I SPOLEČNÁ USTANOVENÍ

Článek 1

Touto smlouvou zakládají VYSOKÉ SMLUVNÍ STRANY mezi sebou EVROPSKOU UNII (dále jen „Unie“), jíž členské státy svěřují pravomoci k dosažení společných cílů.

Tato smlouva představuje novou etapu v procesu vytváření stále užšího svazku mezi národy Evropy, v němž jsou rozhodnutí přijímána co nejotevřeněji a co nejbližší občanům.

Unie je založena na této smlouvě a na Smlouvě o fungování Evropské unie (dále jen „Smlouvy“). Tyto dvě smlouvy mají stejnou právní sílu. Unie nahrazuje Evropské společenství a je jeho nástupkyní.

Článek 2

Unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin. Tyto hodnoty jsou společné členským státům ve společnosti vyznačující se pluralismem, nepřístupností diskriminace, tolerance, spravedlností, solidaritou a rovností žen a mužů.

Článek 3

1. Cílem Unie je podporovat mír, své hodnoty a blahobyt svých obyvatel.

2. Unie poskytuje svým občanům prostor svobody, bezpečnosti a práva bez vnitřních hranic, ve kterém je zaručen volný pohyb osob ve spojení s vhodnými opatřeními týkajícími se ochrany vnějších hranic, azylu, přistěhovalectví a předcházení a potírání zločinnosti.

3. Unie vytváří vnitřní trh. Usiluje o udržitelný rozvoj Evropy, založený na vyváženém hospodářském růstu a na cenové stabilitě, výsoce konkurenceschopném sociálně tržním hospodářství směřujícím k plné zaměstnanosti a společenskému pokroku a na vysokém stupni ochrany a zlepšování kvality životního prostředí. Podporuje vědecký a technický pokrok.

Bojuje proti sociálnímu vyloučení a diskriminaci, podporuje sociální spravedlnost a ochranu, rovnost žen a mužů, mezigenerační solidaritu a ochranu práv dítěte.

Podporuje hospodářskou, sociální a územní soudržnost a solidaritu mezi členskými státy.

Respektuje svou bohatou kulturní a jazykovou rozmanitost a dbá na zachování a rozvoj evropského kulturního dědictví.

4. Unie vytváří hospodářskou a měnovou unii, jejíž měnou je euro.

5. Ve svých vztazích s okolním světem Unie zastává a podporuje své hodnoty a zájmy a přispívá k ochraně svých občanů. Přispívá k míru, bezpečnosti, udržitelnému rozvoji této planety, k solidaritě a vzájemné úctě mezi národy, volnému a spravedlivému obchodování, vymýcení chudoby, ochraně lidských práv, především práv dítěte, a k přísnému dodržování a k rozvoji mezinárodního práva, zejména k dodržování zásad Charty Organizace spojených národů.

6. Unie sleduje své cíle vhodnými prostředky na základě pravomocí, které jsou jí Smlouvami svěřeny.

Článek 4

1. V souladu s článkem 5 náleží pravomoci, které nejsou Smlouvami Unii svěřeny, členským státům.

2. Unie ctí rovnost členských států před Smlouvami a jejich národní identitu, která spočívá v jejich základních politických a ústavních systémech, včetně místní a regionální samosprávy. Respektuje základní funkce státu, zejména ty, které souvisejí se zajištěním územní celistvosti, udržením veřejného pořádku a ochranou národní bezpečnosti. Zejména národní bezpečnost zůstává výhradní odpovědností každého členského státu.

3. Podle zásady loajální spolupráce se Unie a členské státy navzájem respektují a pomáhají si při plnění úkolů vyplývajících ze Smluv.

Členské státy učiní veškerá vhodná obecná nebo zvláštní opatření k plnění závazků, které vyplývají ze Smluv nebo z aktů orgánů Unie.

Členské státy usnadňují Unii plnění jejích úkolů a zdrží se všech opatření, jež by mohla ohrozit dosažení cílů Unie.

Článek 5

1. Vymezení pravomocí Unie se řídí zásadou svěřených pravomocí. Výkon těchto pravomocí se řídí zásadami subsidiarity a proporcionality.

2. Podle zásady svěřených pravomocí jedná Unie pouze v mezích pravomocí svěřených jí ve Smlouvách členskými státy pro dosažení cílů stanovených ve Smlouvách. Pravomoci, které nejsou Smlouvami Unii svěřeny, náleží členským státům.

3. Podle zásady subsidiarity jedná Unie v oblastech, které nespádají do její výlučné pravomoci, pouze tehdy a do té míry, pokud cílů zamýšlené činnosti nemůže být dosaženo uspokojivě členskými státy na úrovni ústřed-

ní, regionální či místní, ale spíše jich, z důvodu jejího rozsahu či účinků, může být lépe dosaženo na úrovni Unie.

Orgány Unie uplatňují zásadu subsidiarity v souladu s Protokolem o používání zásad subsidiarity a proporcionality. Vnitrostátní parlamenty dbají na dodržování zásady subsidiarity v souladu s postupem uvedeným v tomto protokolu.

4. Podle zásady proporcionality nepřekročí obsah ani forma činnosti Unie rámec toho, co je nezbytné pro dosažení cílů Smluv.

Orgány Unie uplatňují zásadu proporcionality v souladu s Protokolem o používání zásad subsidiarity a proporcionality.

Článek 6

1. Unie uznává práva, svobody a zásady obsažené v Listině základních práv Evropské unie ze dne 7. prosince 2000, ve znění upraveném dne 12. prosince 2007 ve Štrasburku, jež má stejnou právní sílu jako Smlouvy.

Listina nijak nerozšiřuje pravomoci Unie vymezené ve Smlouvách.

Práva, svobody a zásady obsažené v Listině se vykládají v souladu s obecnými ustanoveními v hlavě VII Listiny, jimiž se řídí její výklad a použití, a s náležitým přihlédnutím k vysvětlením zmíněným v Listině, jež uvádějí zdroje těchto ustanovení.

2. Unie přistoupí k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Přistoupení k této úmluvě se nedotkne pravomocí Unie vymezených Smlouvami.

3. Základní práva, která jsou zaručena Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a která vyplývají z ústavních tradic společných členským státům, tvoří obecné zásady práva Unie.

Článek 7

1. Na odůvodněný návrh jedné třetiny členských států, Evropského parlamentu nebo Evropské komise může Rada většinou čtyř pětín svých členů po obdržení souhlasu Evropského parlamentu rozhodnout, že existuje zřejmé nebezpečí, že některý členský stát závažně poruší hodnoty uvedené v článku 2. Před přijetím tohoto rozhodnutí vyslechne Rada daný členský stát a může stejným postupem podat tomuto státu doporučení.

Rada pravidelně přezkoumává, zda důvody, které ji k takovému rozhodnutí vedly, stále trvají.

2. Na návrh jedné třetiny členských států nebo Evropské komise a po obdržení souhlasu Evropského parlamentu může Evropská rada jednomyslně rozhodnout, že došlo k závažnému a trvajícím porušení hodnot uvedených v článku 2 ze strany členského státu, poté tento stát vyzve, aby se k této věci vyjádřil.

3. Bylo-li učiněno zjištění uvedené v odstavci 2, může Rada kvalifikovanou většinou rozhodnout, že určitá práva, která pro dotýcný stát vyplývají z použití Smluv, včetně hlasovacích práv zástupců jeho vlády v Radě, budou pozastavena. Přitom přihlédne k možným důsledkům takového pozastavení pro práva a povinnosti fyzických a právnických osob.

Povinnosti dotýcného členského státu vyplývající ze Smluv jsou pro tento stát v každém případě i nadále závazné.

4. Rada může později kvalifikovanou většinou rozhodnout, že změní nebo zruší opatření přijatá podle odstavce 3, jestliže se změní situace, která vedla k přijetí těchto opatření.

5. Pro účely tohoto článku se v Evropském parlamentu, Evropské radě a Radě, použijí pravidla hlasování stanovená v článku 354 Smlouvy o fungování Evropské unie.

Článek 8

1. Unie rozvíjí se zeměmi ve svém sousedství výsadní vztahy s cílem vytvořit prostor prosperity a dobrých sousedských vztahů, založený na hodnotách Unie a vyznačující se úzkými a mírovými vztahy spočívajícími na spolupráci.
2. Pro účely odstavce 1 může Unie s dotyčnými zeměmi uzavírat zvláštní dohody. Tyto dohody mohou obsahovat vzájemná práva a povinnosti, jakož i možnost vyvíjet společnou činnost. Jejich provádění podléhá pravidelným konzultacím.

HLAVA II

USTANOVENÍ O DEMOKRATICKÝCH ZÁSADÁCH

Článek 9

Ve všech svých činnostech dodržuje Unie zásadu rovnosti svých občanů, kterým se dostává od jejích orgánů, institucí a jiných subjektů stejné pozornosti. Občanem Unie je každá osoba, která má státní příslušnost členského státu. Občanství Unie doplňuje občanství členského státu, nenahrazuje je.

Článek 10

1. Fungování Unie je založeno na zastupitelské demokracii.
2. Občané jsou na úrovni Unie přímo zastoupeni v Evropském parlamentu.

Členské státy jsou zastoupeny v Evropské radě svými hlavami států nebo předsedy vlád a v Radě svými vládami, kteří jsou demokraticky odpovědní buď svým vnitrostátním parlamentům, nebo svým občanům.

3. Každý občan má právo podílet se na demokratickém životě Unie. Rozhodnutí jsou přijímána co nejotevřeněji a co nejbliže občanům.

4. Politické strany na evropské úrovni přispívají k utváření evropského politického vědomí a k vyjadřování vůle občanů Unie.

Článek 11

1. Orgány dávají vhodnými způsoby občanům a reprezentativním sdružením možnost projevit se veřejně a vyměňovat své názory na všechny oblasti činnosti Unie.

2. Orgány udržují otevřený, transparentní a pravidelný dialog s reprezentativními sdruženími a s občanskou společností.

3. Za účelem zajištění soudržnosti a transparentnosti činností Unie vede Evropská komise s dotčenými stranami rozsáhlé konzultace.

4. Nejméně jeden milion občanů Unie pocházejících z podstatného počtu členských států se může ujmout iniciativy a vyzvat Evropskou komisi, aby v rámci svých pravomocí předložila vhodný návrh k otázkám, k nimž je podle mínění těchto občanů nezbytné přijetí právního aktu Unie pro účely provedení Smluv.

Postup a podmínky požadované pro tuto iniciativu jsou stanoveny v souladu s čl. 24 prvním pododstavcem Smlouvy o fungování Evropské unie.

Článek 12

Vnitrostátní parlamenty aktivně přispívají k dobrému fungování Unie těmito způsoby:

a) jsou informovány orgány Unie a jsou jim postupovány návrhy legislativních aktů Unie v souladu s Protokolem o úloze vnitrostátních parlamentů v Evropské unii;

b) zajišťují, že zásada subsidiarity je dodržována, a to v souladu s postupy stanovenými v Protokolu o používání zásad subsidiarity a proporcionality;

c) v rámci prostoru svobody, bezpečnosti a práva se podílejí na mechanismech hodnocení provádění politik Unie v této oblasti podle článku 70 Smlouvy o fungování Evropské unie a jsou zapojeny do politické kontroly činnosti Europolu a do hodnocení činnosti Eurojustu podle článků 88 a 85 uvedené smlouvy;

d) podílejí se na postupech pro přijímání změn Smluv podle článku 48 této smlouvy;

e) jsou jim oznamovány žádosti o přistoupení k Unii podle článku 49 této smlouvy;

f) podílejí se na meziparlamentní spolupráci mezi vnitrostátními parlamenty a Evropským parlamentem v souladu s Protokolem o úloze vnitrostátních parlamentů v Evropské unii.

HLAVA III

USTANOVENÍ O ORGÁNECH

Článek 13

1. Unie má institucionální rámec, jehož cílem je podporovat její hodnoty, sledovat její cíle, sloužit jejím zájmům, zájmům jejích občanů a zájmům členských států, jakož i zajišťovat soudržnost, účinnost a kontinuitu jejích politik a činností.

Orgány Unie jsou:

– Evropský parlament,

– Evropská rada,

– Rada,

– Evropská komise (dále jen „Komise“),

– Soudní dvůr Evropské unie,

– Evropská centrální banka,

– Účetní dvůr.

2. Každý orgán jedná v mezích působnosti svěřené mu Smlouvami a v souladu s postupy, podmínkami a cíli v nich stanovenými. Orgány mezi sebou loajálně spolupracují.

3. Ustanovení týkající se Evropské centrální banky a Účetního dvora jakož i podrobná ustanovení o ostatních orgánech jsou obsažena ve Smlouvě o fungování Evropské unie.

4. Evropskému parlamentu, Radě a Komisi jsou nápomocny Hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů, které plní poradní funkce.

Článek 14

1. Evropský parlament vykonává společně s Radou legislativní a rozpočtovou funkci. Vykonává funkce politické kontroly a konzultace v souladu s podmínkami stanovenými Smlouvami. Volí předsedu Komise.

2. Evropský parlament se skládá ze zástupců občanů Unie. Jejich počet nesmí překročit sedm set padesát, nepočítaje předsedu. Zastoupení občanů je zajištěno poměrným sestupným způsobem, přičemž je stanovena minimální hranice šesti členů na členský stát. Žádnému členskému státu nesmí být přiděleno více než devadesát šest míst.

Evropská rada přijme z podnětu Evropského parlamentu a po obdržení jeho souhlasu jednomyslně rozhodnutí, kterým stanoví složení Evropského parlamentu, při dodržení zásad uvedených v prvním pododstavci.

3. Členové Evropského parlamentu jsou voleni na dobu pěti let ve všeobecných a přímých volbách svobodným a tajným hlasováním.

4. Evropský parlament volí ze svých členů předsedu a předsednictvo.

Článek 15

1. Evropská rada dává Unii nezbytné podněty pro její rozvoj a vymezuje její obecné politické směry a priority. Nevykonává legislativní funkci.

2. Evropskou radu tvoří hlavy států nebo předsedové vlád členských států společně s jejím předsedou a předsedou Komise. Jejího jednání se účastní vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.

3. Evropská rada zasedá dvakrát za půl roku; svolává ji její předseda. Vyžaduje-li to pořad jednání, mohou členové Evropské rady rozhodnout, že každému z nich bude nápomocen některý ministr a v případě předsedy Komise některý člen Komise. Vyžaduje-li to situace, svolá předseda mimořádné zasedání Evropské rady.

4. Nestanoví-li Smlouvy jinak, rozhoduje Evropská rada konsensem.

5. Evropská rada volí svého předsedu kvalifikovanou většinou na dobu dva a půl roku s tím, že může být zvolen dvakrát po sobě. V případě překážky nebo závažného pochybení jej může Evropská rada stejným postupem odvolat.

6. Předseda Evropské rady:

a) předsedá Evropské radě a vede její jednání,

b) ve spolupráci s předsedou Komise a na základě práce Rady pro obecné záležitosti zajišťuje přípravu a kontinuitu jednání Evropské rady,

c) usiluje o usnadnění soudržnosti a konsensu uvnitř Evropské rady,

d) po každém zasedání Evropské rady předkládá zprávu Evropskému parlamentu.

Předseda Evropské rady zajišťuje na své úrovni a v této funkci vnější zastupování Unie v záležitostech týkajících se společné zahraniční a bezpečnostní politiky, aniž jsou dotčeny pravomoci vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.

Předseda Evropské rady nesmí zastávat žádnou vnitrostátní funkci.

Článek 16

1. Rada vykonává společně s Evropským parlamentem legislativní a rozpočtovou funkci. Vykonává funkce vymezování politik a koordinace v souladu s podmínkami stanovenými Smlouvami.

2. Rada se skládá z jednoho zástupce každého členského státu na ministerské úrovni zmocněného zavazovat vládu členského státu, který zastupuje, a vykonávat hlasovací právo.

3. Nestanoví-li Smlouvy jinak, rozhoduje Rada kvalifikovanou většinou.

4. Ode dne 1. listopadu 2014 je kvalifikovaná většina vymezena jako nejméně 55 % členů Rady, tvořených nejméně patnácti z nich a zastupujících členské státy, které představují nejméně 65 % obyvatelstva Unie.

Blokační menšinu musí tvořit nejméně čtyři členové Rady, jinak se kvalifikovaná většina považuje za dosaženou.

Další pravidla, kterými se řídí hlasování kvalifikovanou většinou, stanoví čl. 238 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie.

5. Přejížděná ustanovení o vymezení kvalifikované většiny, která se použijí do dne 31. října 2014, jakož i ta, která se použijí mezi dnem 1. listopadu 2014 a dnem 31. března 2017, stanoví Protokol o přechodných ustanoveních.

6. Rada zasedá v různých složeních, jejichž seznam se přijímá v souladu s článkem 236 Smlouvy o fungování Evropské unie.

Rada pro obecné záležitosti zajišťuje soudržnost práce v jednotlivých složeních Rady. Ve spojení s předsedou Evropské rady a Komisí připravuje zasedání Evropské rady a zajišťuje jejich návaznost.

Rada pro zahraniční věci vytváří vnější činnost Unie podle strategických směrů vymezených Evropskou radou a zajišťuje soudržnost činnosti Unie.

7. Výbor stálých zástupců vlád členských států odpovídá za přípravu prací Rady.

8. Rada zasedá veřejně, pokud projednává návrh legislativního aktu a hlasuje o něm. Za tímto účelem je každé zasedání Rady rozděleno na dvě části, kdy první je určena k projednávání legislativních aktů Unie a druhá nelegislativním činností.

9. Předsednictví jednotlivých složení Rady, s výjimkou složení pro zahraniční věci, zajišťují zástupci členských států v Radě na základě systému rovné rotace v souladu s podmínkami stanovenými v článku 236 Smlouvy o fungování Evropské unie.

Článek 17

1. Komise podporuje obecný zájem Unie a k tomuto účelu činí vhodné podněty. Zajišťuje uplatňování Smluv a opatření přijatých orgány na jejich

základě. Pod kontrolou Soudního dvora Evropské unie dohlíží na uplatňování práva Unie. Plní rozpočet a řídí programy. Vykonává koordinační, výkonné a řídicí funkce v souladu s podmínkami stanovenými Smlouvami. S výjimkou společné zahraniční a bezpečnostní politiky a dalších případů uvedených ve Smlouvách zajišťuje vnější zastupování Unie. Činí podněty k přijímání jednoletých a víceletých programů Unie s cílem dosáhnout interinstitucionálních dohod.

2. Nestanoví-li Smlouvy jinak, mohou být legislativní akty Unie přijaty pouze na návrh Komise. Ostatní akty se přijímají na návrh Komise, pokud tak Smlouvy stanoví.

3. Funkční období Komise je pětileté.

Členové Komise jsou vybíráni podle celkové způsobilosti a evropanství z osob, které poskytují veškeré záruky nezávislosti.

Komise vykonává své funkce zcela nezávisle. Aniž je dotčen čl. 18 odst. 2, členové Komise nevyžadují ani nepřijímají pokyny od žádné vlády, orgánu, instituce ani jiného subjektu. Zdrží se jakéhokoli jednání neslučitelného s povahou své funkce nebo plněním svých úkolů.

4. Komise jmenovaná v době mezi dnem vstupu v platnost Lisabonské a dnem 31. října 2014 se skládá z jednoho státního příslušníka z každého členského státu, včetně jejího předsedy a vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, který je jedním z jejích místopředsedů.

5. Ode dne 1. listopadu 2014 se Komise včetně předsedy a vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku skládá z takového počtu členů, který odpovídá dvěma třetinám počtu členských států, nerozhodne-li Evropská rada jednomyslně o změně tohoto počtu.

Členové Komise jsou vybíráni ze státních příslušníků členských států na základě systému naprosto rovné rotace mezi členskými státy umožňujícího odrážet demografickou a zeměpisnou různorodost všech členů.

ských států. Tento systém stanoví jednomyslně Evropská rada v souladu s článkem 244 Smlouvy o fungování Evropské unie.

6. Předseda Komise:

- a) vymezuje směry, v jejichž rámci Komise plní své úkoly;
- b) rozhoduje o vnitřní organizaci Komise, aby zajistil soudržnost, výkonnost a kolegiální její činnost;
- c) jmenuje místopředsedy, kromě vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, z řad členů Komise.

Člen Komise odstoupí, pokud jej k tomu předseda vyzve. Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku odstoupí postupem podle čl. 18 odst. 1, pokud jej k tomu předseda vyzve.

7. S přihlédnutím k volbám do Evropského parlamentu a po náležitých konzultacích navrhne Evropská rada kvalifikovanou většinou Evropskému parlamentu kandidáta na funkci předsedy Komise. Tohoto kandidáta zvolí Evropský parlament většinou hlasů všech svých členů. Nezíská-li potřebnou většinu, navrhne Evropská rada do jednoho měsíce kvalifikovanou většinou nového kandidáta, kterého zvolí Evropský parlament stejným postupem.

Rada vzájemnou dohodou se zvoleným předsedou přijme seznam dalších osob, které navrhuje jmenovat členy Komise. Jsou vybírány na základě návrhů členských států v souladu s kritérii uvedenými v odst. 3 druhém pododstavci a v odst. 5 druhém pododstavci.

Předseda, vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a ostatní členové Komise podléhají jako sbor schválení Evropským parlamentem. Na základě tohoto schválení jmenuje Evropská rada Komisi kvalifikovanou většinou.

8. Komise je jako sbor odpovědná Evropskému parlamentu. V souladu s článkem 234 Smlouvy o fungování Evropské unie může Evropský par-

lament Komisi vyslovit nedůvěru. V případě vyslovení nedůvěry členové Komise kolektivně odstoupí ze svých funkcí a vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku odstoupí ze své funkce v Komisi.

Článek 18

1. Evropská rada jmenuje se souhlasem předsedy Komise kvalifikovanou většinou vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Evropská rada jej může stejným postupem odvolat.

2. Vysoký představitel vede společnou zahraniční a bezpečnostní politiku Unie. Přispívá svými návrhy k vytváření této politiky a provádí ji jako zmocněnec Rady. Stejně jedná i v oblasti společné bezpečnostní a obranné politiky.

3. Vysoký představitel předsedá Radě pro zahraniční věci.

4. Vysoký představitel je jedním z místopředsedů Komise. Zajišťuje soudržnost vnější činnosti Unie. V rámci Komise odpovídá za úkoly, které jí přísluší v oblasti vnějších vztahů, a za koordinaci dalších hledisek vnější činnosti Unie. Při plnění těchto úkolů v Komisi, a pouze pro tyto úkoly, podléhá vysoký představitel postupům, které upravují fungování Komise, v rozsahu, v jakém je to slučitelné s odstavci 2 a 3.

Článek 19

1. Soudní dvůr Evropské unie se skládá ze Soudního dvora, Tribunálu a specializovaných soudů. Zajišťuje dodržování práva při výkladu a provádění Smluv.

Členské státy stanoví prostředky nezbytné k zajištění účinné právní ochrany v oblastech pokrytých právem Unie.

2. Soudní dvůr se skládá z jednoho soudce z každého členského státu. Jsou mu nápomocni generální advokáti.

Tribunál se skládá z nejméně jednoho soudce z každého členského státu.

Soudci a generální advokáti Soudního dvora a soudci Tribunálu jsou vybíráni z osob, které poskytují veškeré záruky nezávislosti a které splňují požadavky článků 253 a 254 Smlouvy o fungování Evropské unie. Jsou jmenováni vzájemnou dohodou vlád členských států na dobu šesti let. Soudci a generální advokáti mohou být jmenováni opakovaně.

3. Soudní dvůr Evropské unie rozhoduje v souladu se Smlouvami:

- a) o žalobách podaných členským státem, orgánem nebo fyzickými či právníckými osobami;
- b) na žádost vnitrostátních soudů o předběžných otázkách týkajících se výkladu práva Unie nebo platnosti aktů přijatých orgány;
- c) v ostatních případech uvedených ve Smlouvách.

HLAVA IV

USTANOVENÍ O POSÍLENÉ SPOLUPRÁCI

Článek 20

1. Členské státy, které si v rámci nevýlučné pravomoci Unie přejí mezi sebou navázat posílenou spolupráci, se mohou v mezích a za podmínek uvedených v tomto článku a v člancích 326 až 334 Smlouvy o fungování Evropské unie obracet na její orgány a vykonávat tyto pravomoci při použití příslušných ustanovení Smluv.

Posílená spolupráce je zaměřena na to, aby podporovala cíle Unie, chránila její zájmy a posilovala její proces integrace. Tato spolupráce je kdykoli otevřena všem členským státům v souladu s článkem 328 Smlouvy o fungování Evropské unie.

2. Rozhodnutí o povolení posílené spolupráce přijme Rada až jako poslední prostředek, pokud shledá, že cílů této spolupráce nelze dosáhnout v přiměřené lhůtě Unii jako celkem, a za podmínky, že se jí účastní nejméně devět členských států. Rada rozhoduje postupem podle článku 329 Smlouvy o fungování Evropské unie.

3. Jednání Rady se mohou účastnit všichni její členové, avšak na hlasování se podílejí pouze členové Rady zastupující členské státy zúčastněné na posílené spolupráci. Pravidla hlasování jsou stanovena v článku 330 Smlouvy o fungování Evropské unie.

4. Akty přijaté v rámci posílené spolupráce zavazují pouze zúčastněné členské státy. Nepokládají se za *acquis*, které musí být přijato státy kandidujícími na přistoupení k Unii.

HLAVA V

OBECNÁ USTANOVENÍ O VNĚJŠÍ ČINNOSTI UNIE A ZVLÁŠTNÍ USTANOVENÍ O SPOLEČNÉ ZAHRANIČNÍ A BEZPEČNOSTNÍ POLITICE

KAPITOLA I

OBECNÁ USTANOVENÍ O VNĚJŠÍ ČINNOSTI UNIE

Článek 21

1. Činnost Unie na mezinárodní scéně spočívá na zásadách, které se uplatnily při jejím založení, jejím rozvoji a jejím rozšiřování a které hodlá podporovat v ostatním světě: demokracie, právní stát, univerzálnost a nedělitelnost lidských práv a základních svobod, úcta k lidské důstojnosti, zásady rovnosti a solidarity a dodržování zásad Charty Organizace spojených národů a mezinárodního práva.

Unie usiluje o rozvíjení vztahů a budování partnerství se třetími zeměmi a mezinárodními, regionálními nebo světovými organizacemi, které sdílejí zásady uvedené v prvním pododstavci. Podporuje vícestranná řešení společných problémů, především v rámci Organizace spojených národů.

2. Unie vymezuje a provádí společné politiky a činnosti a usiluje o dosažení vysokého stupně spolupráce ve všech oblastech mezinárodních vztahů ve snaze:

a) chránit své hodnoty, základní zájmy, svou bezpečnost, nezávislost a celistvost;

b) upevňovat a podporovat demokracii, právní stát, lidská práva a zásady mezinárodního práva;

c) zachovávat mír, předcházet konfliktům a posilovat mezinárodní bezpečnost v souladu s cíli a zásadami Charty Organizace spojených národů, jakož i v souladu se zásadami Helsinského závěrečného aktu a s cíli Pařížské charty, včetně těch, které se týkají vnějších hranic;

d) podporovat udržitelný rozvoj v hospodářské a sociální oblasti a v oblasti životního prostředí v rozvojových zemích s hlavním cílem vymýcení chudoby;

e) povzbuzovat zapojení všech zemí do světové ekonomiky, včetně postupného odstraňování překážek mezinárodnímu obchodu;

f) přispívat k vypracování mezinárodních opatření pro ochranu a zlepšení kvality životního prostředí a udržitelné hospodaření se světovými přírodními zdroji, aby se zajistil udržitelný rozvoj;

g) pomáhat lidem, zemím a regionům čelícím přírodním nebo člověkem způsobeným pohromám; a

h) podporovat mezinárodní systém založený na posílené mnohostranné spolupráci a na řádné správě věcí veřejných v celosvětovém měřítku.

3. Při vypracování a provádění vnější činnosti v jednotlivých oblastech podle této hlavy a podle části páté Smlouvy o fungování Evropské unie, jakož i u vnějších aspektů ostatních politik, zachovává Unie zásady a sleduje cíle uvedené v odstavcích 1 a 2.

Unie dbá na soudržnost mezi jednotlivými oblastmi své vnější činnosti a mezi těmito oblastmi a svými ostatními politikami. Rada a Komise, jímž je nápomocen vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, zajišťují tuto soudržnost a za tímto účelem spolupracují.

Článek 22

1. Na základě zásad a cílů uvedených v článku 21 určuje Evropská rada strategické zájmy a cíle Unie.

Rozhodnutí Evropské rady o strategických zájmech a cílech Unie se vztahují na společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a na jiné oblasti vnější činnosti Unie. Mohou se týkat vztahů Unie s některou zemí nebo regionem, nebo být zaměřena tematicky. Vymezují jejich trvání a prostředky, které mají poskytnout Unie a členské státy.

Evropská rada rozhoduje jednomyslně na doporučení Rady, které Rada přijímá způsobem stanoveným pro každou oblast. Rozhodnutí Evropské rady se provádějí podle postupů stanovených Smlouvami.

2. Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky a Komise v ostatních oblastech vnější činnosti mohou Radě předkládat společné návrhy.

KAPITOLA 2

ZVLÁŠTNÍ USTANOVENÍ O SPOLEČNÉ ZAHRANIČNÍ A BEZPEČNOSTNÍ POLITICE

ODDÍL 1

SPOLEČNÁ USTANOVENÍ

Článek 23

Činnost Unie na mezinárodní scéně podle této kapitoly spočívá na zásadách, sleduje cíle a je prováděna v souladu s obecnými ustanoveními, která jsou obsažena v kapitole 1.

Článek 24

1. Pravomoc Unie v otázkách společné zahraniční a bezpečnostní politiky se vztahuje na všechny oblasti zahraniční politiky a všechny otázky týkající se bezpečnosti Unie, včetně postupného vymezení společné obranné politiky, která by mohla vést ke společné obraně.

Společná zahraniční a bezpečnostní politika podléhá zvláštním pravidlům a postupům. Je vymežována a prováděna Evropskou radou a Radou jednomyslně, nestanoví-li Smlouvy jinak. Přijímání legislativních aktů je vyloučeno. Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku vykonává v souladu se Smlouvami vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a členské státy. Zvláštní úlohu Evropského parlamentu a Komise v této oblasti vymezují Smlouvy. Soudní dvůr Evropské unie nemá v souvislosti s těmito ustanoveními pravomoc, s výjimkou své pravomoci kontrolovat dodržování článku 40 této smlouvy a přezkoumávat legalitu některých rozhodnutí, jak stanoví čl. 275 druhý pododstavec Smlouvy o fungování Evropské unie.

2. V rámci zásad a cílů své vnější činnosti Unie vede, vymezuje a provádí společnou zahraniční a bezpečnostní politiku založenou na rozvoji vzájemné politické solidarity mezi členskými státy, na určení otázek obecného zájmu a na stále se zvyšujícím sbližování činností členských států.

3. Členské státy aktivně a bezvýhradně podporují zahraniční a bezpečnostní politiku Unie v duchu loajality a vzájemné solidarity a respektují činnost Unie v této oblasti.

Členské státy spolupracují na rozšiřování a rozvoji své vzájemné politické solidarity. Zdrží se jakéhokoli jednání, které je v rozporu se zájmy Unie nebo může snižovat účinnost jejího působení jako soudržné síly v mezinárodních vztazích.

Rada a vysoký představitel dbají na dodržování těchto zásad.

Článek 25

Unie vede společnou zahraniční a bezpečnostní politiku

a) vymežováním obecných směrů;

b) přijímáním rozhodnutí vymežujících:

i) akce, které má Unie provést;

ii) postoje, které má Unie zaujmout;

iii) podrobnosti provádění rozhodnutí uvedených v bodech i) a ii);

a

c) posilováním systematické spolupráce mezi členskými státy při provádění jejich politiky.

Článek 26

1. Evropská rada určuje strategické zájmy Unie, stanovuje cíle a vymezuje obecné směry společné zahraniční a bezpečnostní politiky, včetně věcí souvisejících s obranou. Evropská rada přijímá nezbytná rozhodnutí.

Pokud to vyžaduje mezinárodní vývoj, svolá předseda Evropské rady mimořádné zasedání Evropské rady, aby ve vztahu k tomuto vývoji vymezila strategické směry politiky Unie.

2. Rada na základě obecných směrů a strategických směrů vymezených Evropskou radou vypracovává společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a přijímá rozhodnutí nezbytná pro vymezení a provádění této politiky.

Rada a vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku dbají na jednotu, soudržnost a účinnost postupu Unie.

3. Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku vykonávají vysoký představitel a členské státy za využití vnitrostátních prostředků a prostředků Unie.

Článek 27

1. Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, který předsedá Radě pro zahraniční věci, přispívá svými návrhy k vypracovávání společné zahraniční a bezpečnostní politiky a zajišťuje provádění rozhodnutí přijatých Evropskou radou a Radou.

2. Vysoký představitel zastupuje Unii v záležitostech společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Jménem Unie vede politický dialog se třetími stranami a vyjadřuje postoj Unie v mezinárodních organizacích a na mezinárodních konferencích.

3. Při plnění své funkce se vysoký představitel opírá o Evropskou službu pro vnější činnost. Tato služba působí ve spolupráci s diplomatickými

službami členských států a skládá se z úředníků příslušných oddělení generálního sekretariátu Rady a Komise, jakož i z vyslaného personálu vnitrostátních diplomatických služeb. Organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost stanoví rozhodnutí Rady. Rada rozhoduje na návrh vysokého představitele po konzultaci s Evropským parlamentem a po obdržení souhlasu Komise.

Článek 28

1. Vyžaduje-li mezinárodní situace operativní akci Unie, přijme Rada nezbytná rozhodnutí. V rozhodnutích jsou vymezeny cíle, rozsah, prostředky, které budou Unii poskytnuty, podmínky jejich provádění, a je-li to nezbytné, doba trvání.

Dojde-li ke změně okolností majících podstatný vliv na záležitost, která je předmětem rozhodnutí podle odstavce 1, přezkoumá Rada zásady a cíle tohoto rozhodnutí a přijme nezbytná rozhodnutí.

2. Rozhodnutí podle odstavce 1 zavazují členské státy při zaujímání postojů a při provádění jejich činnosti.

3. Každý národní postoj nebo opatření, které jsou plánovány na základě rozhodnutí podle odstavce 1, oznámí dotčený členský stát s dostatečným předstihem, aby se v případě potřeby mohly konat předběžné konzultace v Radě. Povinnost předběžného informování se nevztahuje na opatření, která představují pouhé převzetí rozhodnutí Rady v jednotlivých státech.

4. V nevyhnutelných případech vyplývajících ze změn situace a nebylo-li rozhodnutí podle odstavce 1 přezkoumáno, mohou členské státy s ohledem na obecné cíle tohoto rozhodnutí přijmout nezbytná okamžitá opatření. Dotyčný členský stát o těchto opatřeních okamžitě uvědomí Radu.

5. Nastanou-li při provádění rozhodnutí podle tohoto článku větší potíže, vyzovují o nich členský stát Radu, která je projedná a hledá odpovídající